

Handläggare
Marie Hallberg
Havsplaneringsenheten
marie.hallberg@havochvatten.se

Datum 2021-04-27

Dnr 2020-3484

Region Skåne
region@skane.se

Yttrande över Regionplan Skåne 2022–2040 – Samrådshandling, ref dnr 2019-RU000065

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har beretts tillfälle att yttra sig över samrådsversion Regionplan Skåne 2022-2040 och tackar för denna möjlighet. Regionplan Skåne är en regionplan enligt plan- och bygglagen, PBL, med en tydlig utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin *Det öppna Skåne 2030*. Myndigheten lämnar här följande yttrande.

HaV bedömer att planförslaget behöver förtydligas i flera avseenden för att planen ska kunna fungera vägledande för kommunernas fysiska planering och för att det ska vara möjligt att bedöma dess övergripande konsekvenser. Planförslaget behöver tydligare redovisa hur riksintressen tillgodoses, miljö kvalitetsnormer följs, dess innebörd och konsekvenser samt hur hänsyn tas till nationella mål, planer och program för de områden som berör hav och vatten. HaV bedömer också att planförslaget behöver kompletteras avseende grundragen för användningen av territorialhavet eftersom det är av betydelse för länet.

HaV ser positivt på regionplanens ansats om att överbrygga gapet mellan regionalt tillväxtarbete och översiktsplaneringen, men att relationen mellan regionplanen och den regionala utvecklingsstrategin kan tydliggöras. HaV ser också positivt på flera av planeringsstrategierna, de tematiska fördjupningarna som blågrön infrastruktur och den framåtblick som regionen redovisar, men anser att planeringsprinciperna till viss del behöver utvecklas för att stärka regionplanens roll som vägledande för den kommunala planeringen i regionen.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Förhållandet mellan regionplanen och den regionala utvecklingsstrategin

Regionen har ansvar för regionplanering enligt Plan- och bygglagen (PBL) och regionalt utvecklingsarbete enligt Förordningen för regionalt tillväxtarbete. HaV ser positivt på regionens ansats att överbrygga gapet mellan regionalt tillväxtarbete och översiktsplaneringen. Det bör dock tydligt framgå vad regionplanen omfattar och syftar till. Skrivningar om att *regionplanen är*

den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck skapar viss otydlighet eftersom regionplanen utifrån formella krav av innehåll skiljer sig från den regionala utvecklingsstrategin.

Riksintressen

I regionplanen ska det, enligt 7 kap. 3 § PBL, framgå hur riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken har tillgodosetts. Region Skåne har valt att hantera riksintressen i konsekvensbedömningsdelen. HaV anser att redovisningen inte är tillräckligt tydlig för att kunna vägleda den kommunala planeringen i regionen.

Riksintressen inom myndighetens ansvarsområde är:

- [Riksintresse för yrkesfisket¹, \(karttjänst²\).](#)
- [Riksintresse för naturvård och friluftsliv³, \(karttjänst⁴\).](#)
- [Riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning⁵.](#)

Länsstyrelsen tar de initiativ som behövs för att det i arbetet tas hänsyn till 3 och 4 kap. miljöbalken. Notera att länsstyrelsen arbete ska grundas på de nationella havsplanerna för berörda områden när sådana finns beslutade.

Miljö kvalitetsnormer

I regionplanen ska det, enligt 7 kap. 3 § PBL, framgå på vilket sätt miljö kvalitetsnormer har följts. Region Skåne har valt att hantera miljö kvalitetsnormer i konsekvensbedömningsdelen.

Miljö kvalitetsnormer för havsmiljön är inte redovisade och det är inte heller tydligt hur miljö kvalitetsnormer för vatten följts.

Grunden för miljö kvalitetsnormer för havsmiljön återfinns i havsmiljödirektivet som beslutades i EU 2008 och införlivades i svensk lagstiftning 2010, genom havsmiljöförordningen. Det är Havs- och vattenmyndigheten som ansvarar för de olika moment som ska genomföras enligt direktivet bl. a. bedömning av miljöstatus och framtagande av föreskrifter. Miljö kvalitetsnormerna är, med stöd av havsmiljöförordningen, fastställda i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön (HVMFS 2012:18). Miljö kvalitetsnormerna är framtagna och strukturerade för att möta de viktiga belastningar som HaV identifierat: tillförsel av näringsämnen och organiskt material, tillförsel av farliga ämnen, biologisk störning, fysisk störning samt skräp och buller. Dessa normer är verktyg för att minska dessa belastningar så att den övergripande miljö kvalitetsnormen att god miljöstatus enligt 17 § havsmiljöförordningen kan följas i Sveriges förvaltningsområden. Vad god miljöstatus innebär förtydligas i HaV:s föreskrifter. Havsmiljöarbetet, relaterat till bedömning av miljöstatus, åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer, är en cyklisk process som inleds med en inledande bedömning. Resultatet i bedömningen blir antingen att god miljöstatus uppnås eller inte uppnås, för en viss deskriptor. Jämfört med vattenkvalitetsnormerna, finns alltså ingen skala.

¹ <https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-yrkesfisket.html>

² [Riksintresse för yrkesfisket - Kartor & Gis - Data, kartor och rapporter - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

³ [Riksintresse naturvård och friluftsliv - Skyddade områden - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

⁴ <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

⁵ [https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/riksintesse-for-dricksvattenanlaggningar.html](https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/atgarder-skydd-och-rapportering/skyddade-omraden/riksintressen/riksintresse-for-dricksvattenanlaggningar.html)

En beskrivning av status och relevanta belastningar bör göras. Se vidare HaV:s [föreskrifter \(HVMFS 2012:18\) om god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer](#)⁶

Se även relevant motsvarande information angående miljö kvalitetsnormer för vatten: *Länsstyrelsens föreskrifter, Kalmar län (Vattenmyndighet i Södra Östersjöns vattendistrikt), för Södra Östersjöns vattendistrikt [08FS 2016:15](#)⁷ (inklusive ändringar) och [åtgärdsprogram](#)⁸.*

Regionplanens redovisning av innebörd och konsekvenser

Enligt PBL ska regionplanen utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår. Innebörd och konsekvenser redovisas i konsekvensbedömningen, dock är det inte fullt tydligt att utläsa innebörden eller potentiella konsekvenser. Det är även noterat i konsekvensbedömningen att regionplanen inte innefattar tydliga riktlinjer och ställningstaganden och därmed innebär en otydlighet i dess styrande roll som vägledande för kommunal planering. I avsnitt *Betydande konsekvenser* konstateras "Planförslagets planeringsprinciper är alltför generella och ospecifika för att otvetydigt kunna dra säkra slutsatser av dess effekter och konsekvenser. Otydligheten innebär ett stort utrymme för tolkning vilket kan innebära svårigheter när planeringsprinciperna ska tillämpas i mer detaljerad planering, genomförande och förvaltning".

Grunddragen för användning av mark- och vattenområden

Regionplanen ska enligt 7 kap. 2 § PBL ange de grunddrag för användningen av mark- och vattenområden och de riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk som har betydelse för länet. Användningen av omkringliggande hav är av betydelse för regionen, men redovisas inte i regionplanen. Det innebär att HaV bedömer att planeringen relaterad till blågrön infrastruktur, [åtgärdsprogram för en god havsmiljö](#)⁹, kust- och havsrelaterade aspekter gällande friluftsliv, natur- och kulturmiljövärden, nyttjande av marina resurser, fiske och [blå ekonomi](#)¹⁰ generellt behöver förtydligas. Motsvarande gäller även vattenförvaltning såsom tydligare vägledning och riktlinjer för mellankommunal planering, VA-frågor och vattenförsörjning.

Beskrivningen av flerkärninghetens roll som utgångspunkt är bra och relevant utifrån att den tydliggör skillnader i geografiska och demografiska förutsättningar och visar på olika regionala förutsättningarna och utvecklingsbehov. Utifrån Skåne regionens geografiska läge och förutsättningar, omgiven av hav på tre sidor, finns dock en potential att vidare utveckla den strategiska planen som stöd för mellankommunal planering. Detta gäller inte minst kust- och havsrelaterad planering utifrån kustkommunernas varierande geografiska och naturgivna förutsättningar, samt befolknings- och näringslivsstruktur.

Tematiska fördjupningar och planeringsprinciper och tematiska fördjupningar

Planeringsstrategier med planeringsprinciper har till synes hög relevans, men i vissa fall på en för övergripande nivå. Den tematiska fördjupningen inom blågrön infrastruktur är positiv, samt att regionplanen lyfter betydelsen av grön infrastruktur för livskvalitet och friluftsliv. Grön infrastruktur

⁶ <https://www.havochvatten.se/vagledning-foreskrifter-och-lagar/foreskrifter/register-havsforvaltning/god-miljostatus-samt-miljokvalitetsnormer-med-indikatorer-for-nordsjon-och-ostersjon-hvmfs-201218.html>

⁷ <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten.html>

⁸ <https://www.vattenmyndigheterna.se/atgarder/distrikts-atgardsprogram.html>

⁹ <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/program-projekt-och-andra-uppdrag/uppdatering-av-atgardsprogram-for-havsmiljon.html>

¹⁰ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/hallbar-forvaltning/vatten---basen-i-den-bla-ekonomin.html>

och ekosystemtjänster vid sjöar, vattendrag, kust och hav är betydelsefullt för yrkes- och fritidsfiske, friluftsliv och turism.

I tematisk fördjupning *Landskap, jordbruk och skogsbruk*, anser HaV att jordbrukets vattenbehov bör ägnas större uppmärksamhet, särskilt i en region som Skåne med stor konkurrens om vatten och där jordbruket står för en relativt hög andel av vattenanvändningen. Klimatförändringar kan leda till att tillgången på vatten minskar samtidigt som jordbrukets vattenbehov kan komma att öka. Planen bör därför utveckla frågan om jordbrukets vattenförsörjning. Det kan vara lämpligt att ha en dialog med Jordbruksverket i frågan.

I tematisk fördjupning *Vatten i landskapet* håller HaV med om att det är viktigt att vattenfrågan planeras utifrån avrinningsområden, samt att kommunerna tillsammans med andra aktörer ska verka för att öka kunskapen om Skånes vattentillgångar för att säkra dricksvattenförsörjningen. Att öka kunskapen är dock inte tillräckligt, regionalt viktiga dricksvattenresurser måste skyddas för att bibehålla goda förutsättningar för att resurserna ska kunna användas framöver. Åtgärder behövs för att inrätta vattenskyddsområden för befintliga vattentäkter och att synliggöra framtida dricksvattenresurser så att de beaktas i samhällsplanering och vid exploatering. Här behöver regionen tillsammans med kommunerna och Länsstyrelsen utveckla sina arbetssätt.

Att tematisk fördjupning *Havet och kusten* lyfter upp havsplanering som ett verktyg för att skydda värdefulla områden och den biologiska mångfalden i havet och skapa samtidigt förutsättningar för en fortsatt produktion av havets ekosystemtjänster är positivt. Att det i planen även lyfts fram behov av att utveckla regionens roll avseende kust- och havsplanering, samt vikten av samordning av havsplaneringen med mellankommunala och mellanregionala strategier ser HaV som positivt, det är dock av vikt att planeringen även samordnas med den statliga havsplaneringen. Detta gäller även planering och vägledning om teknisk infrastruktur såsom energiförsörjning och transporter relaterat till exempelvis hamnar och sjöfart, samt fasta anläggningar och förbindelser lokaliserade i havsområden, vilket beskrivs i tematisk fördjupning *Energiförsörjning och Gränsöverskridande transporter*.

Beträffande fördjupning *Dricksvattenförsörjning* finns behov av att tydligare särskilja dricksvattenförsörjning och annan vattenanvändning. En förutsättning för en god samhällsutveckling är att det finns tillräckligt med vatten för att producera dricksvatten av god kvalitet, med hänsyn tagen till andra användningsområden i regionen. Särskilt i områden där det råder brist på vatten behöver åtgärder genomföras som syftar till att skydda vattenresurser, minska vattenanvändningen och planera för ny infrastruktur.

Mål, planer och program

Översikten över internationella och nationella mål, planer och program lyfter viktiga målstyrande dokument. HaV föreslår att detta kompletteras med nationell strategi för hållbar regional utveckling, Sveriges maritima strategi, Klimatlagen, förordningen om klimatanpassning, åtgärdsprogram för havsmiljön, samt konventionen om biologisk mångfald. Kommande statlig havsplan för Östersjön behöver även inkluderas. Havsplanerna överlappar kommunala havsområden och ska, när de är beslutade, beaktas och vara vägledande för den kommunala planeringen. Beslut om havsplaner fattas av regeringen under våren 2021. De beslutade havsplanerna kommer att publiceras på HaV:s webbplats:

<https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/havsplanering.html>

Översikten över mål, planer och program bör även kompletteras med viktiga regionala planer om vattenförsörjning såsom *Skånes regionala vattenförsörjningsplan* och *Skånes dricksvattenförsörjning i ett förändrat klimat*. Syftet med en regional vattenförsörjningsplan är att peka ut och skydda regionens viktigaste dricksvattenresurser. Tillgången till dricksvattentäkter i Skåne är begränsad, samtidigt som regionen har en växande befolkning och en expansiv regional utveckling. Regionalt och kommunalt samarbete samt förebyggande planering behövs för en robust och säker dricksvattenförsörjning som kan hantera en ökad vattenanvändning och motverka klimatförändringarnas påverkan på dricksvattenförsörjningen.

Detaljerade synpunkter (ref. till regionplan i pdf-format)

- Blågrön infrastruktur. Oklart underlag för strukturkarta, vissa naturskyddade områden på nationell nivå verkar ej vara inkluderade (sid 45).
- Karta *Gränser för havsplaneringsområden i Skåne* bör uppdateras eller rubriksättning justeras. Aktuell karta är otydlig eftersom den inte visar havsplaners gränser, utan andra relaterade geografiska indelningar (sid 81).
- Figur *Gränser för havsplaneringsområden i Skåne* med källa HaV. Rubrik behöver justeras. Gränserna för planering gäller i hela landet, inte specifikt för Skåne (sid 81).
- Skrivningen om identifiering av fördjupningsområde inom Östersjöns planområde är inaktuell (sid 80).

Viktiga frågor i det fortsatta arbetet

I det fortsatta arbetet är det viktigt att stärka planeringens roll för att hantera framtida utmaningar relaterade till vatten- och havsmiljö, biologisk mångfald samt klimatförändringar. Där ser vi gärna att regionplanen genom tydlig vägledning stärker den regionala planeringen för en hållbar regional utveckling i regionen. Otydligheter som tas upp i konsekvensbedömningen avseende på regionplanens vägledande roll kan vara en möjlig utgångspunkt i det fortsatta arbetet. För att stärka ett resurseffektivt och hållbart nyttjande är det väsentligt att utveckla det regionala planeringsarbetet för havs- och kustområden relaterat till de maritima näringarna och den blå ekonomin.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Mats Svensson efter föredragning av utredaren Marie Hallberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även biträdande avdelningschefen Per Olsson, enhetschefen Eva Rosenhall, verksjuristen Fredrik Lindgren och utredarna Elin Celik, Margareta Lundin Unger samt Anneli Harlén medverkat.

Mats Svensson

Marie Hallberg

Kopia till:

Länsstyrelsen Skåne